

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Članstvo in organizacija.

Namen združenja je ujedinjenje moči celokupnega jugoslovenskega učiteljstva na podlagi državljske in z jamstvom politične in verske svobode, za gojitev duševnih sposobnosti, materialnih razmer, kakor tudi napredovanje in obrambo moralnih in pravnih odnošajev članov ter kulturnih interesov naroda na podlagi enakopravnosti, socialne pravičnosti in demokracije. (Cl. II. pravil UJU).

Dolžnost vsakega člana je da pazi na izvrševanje društvenega namena. Ne zadržuje, da izvoli članstvo na običnem zboru svoj odbor, ki mu naloži vso skrb za društveno delovanje, marveč vsakega člana dolžnost je, da pazljivo zasleduje delo in se pridno udeležuje društvenega delovanja. Tega mu ne nalagajo samo pravila, marveč je to njegova moralna dolžnost in ga k temu sili stanovska zavestnost. Vse društveno delovanje pri tujkrajnih učiteljskih društvih se obravnava na društvenih zborovanjih. Dobro obiskana zborovanja, stvarna debata v stanovskih zadevah in dobra predavanja na istih so najlepše zrcalo stanovske zavestnosti in zrelosti članstva za organizacijo. Slab obisk, malo ali pa sploh nikake debata pa je zelo slabo spričevalo za članstvo dotičnega društva, ki jasno pričča, da se članstvo ne zaveda svojih dolžnosti napram organizaciji in napram svojemu lastnemu stanu.

Agilen in vester odbor ne znači mnogo. Brez podpore in sodelovanja članstva ne bo nobeden odbor nikesar dosegel. V skupnosti je moč. — In tudi naša organizacija ne bo mogla doseči nikakih uspehov z ozirom na naše moralno in materialno stanje, ako boče članstvo prepustilo vso dečo in vso skrb le odboru. — Odbor je bil in ostane samo društveni izvršilni organ, ki izvršuje sklepe in nasvete članstva. Le iniciativnost članstva podžiga odbor k delu, indolencija in brezbriznost članstva pa ubija ambicijo še tako agilnega odbora.

Pravila naše celotne organizacije in tudi pravila posameznih društev ne predvidevajo podpornih članov, ki bi plačevali samo članarino, marveč vsako okrajno učiteljsko društvo iz katerih obstoja celotna organizacija, potrebuje agilnih in iniciativnih članov, ki bodo vsi sodelovali v borbi organizacije za dobrobit učiteljskega stanu in s tem za dobrobit vsakega posameznika. Ni ga med nami člana, ki bi trdil, da so naše materialne razmere tako sijajne, da se nam ni treba več brigati za kako izboljšanje. In tudi mnogo drugih zahtev ima učiteljski stan, ki jih bomo dosegli le z močno stanovsko organizacijo. Močna pa bo naša organizacija le tedaj, če bo v njej sodelovalo vse članstvo, a ne samo s plačevanjem članarine — dasi spada tudi to k članskim dolžnostim, in smatra vsak vester član to kot samopobesbi umevno — marveč z aktivnim sodelovanjem vsakega posameznega člana.

Le ako izvršuje članstvo vse svoje dolžnosti napram skupni organizaciji, sme upravičeno zahtevati od iste, da ta izvršuje svoje dolžnosti napram njemu.

Naša organizacija pa doseže svoj smoter — to je naš skupni smoter, ki sem ga zgoraj navedel — le tedaj, ako združuje v sebi disciplinirano in iniciativno članstvo, ki je vedno in povsod pripravljeno sodelovati za moralne in materialne koristi celokupnega učiteljskega stanu, šole in naroda. Zavedati se moramo dejstva, da je članstvo organizacija in da brez članstva ne more obstojati nobena organizacija. Za vse uspehe in neuspehe je soodgovorno članstvo, kajti od njegovega sodelovanja in pazljivega zasledovanja vseh dogodkov, ki so v prid ali v kvar našemu stanu in s tem vsakemu posamezniku, so odvisni vsi uspehi in

neuspehi, oziroma pravočasne intervencije v prilog ali proti kakemu ukrepu.

Tega dejstva naj bi se zavedali predvsem oni člani, ki jih ni skoro nikoli na zborovanja, oziroma če na isto pridejo, ne smatrajo za potrebno udeležiti se debate, odnosno staviti kake pozitivne predloge, pač pa vedo mnogo povedati o neuspehih oziroma slabih ukrepih organizacije po gostilnah, v družbi med stanovskimi tovariši in kar je pa najbolj žalostno tudi v družbi ljudi, ki jih naša organizacija prav nič ne zanima in ki nimajo z našim stanom nikakih stikov.

Ker sem se že dotaknil izvrševanja članskih dolžnosti učitelja napram lastni stanovski organizaciji, ne morem preiti preko dejstva, kako marljivo in delavno je ravno učiteljstvo kot članstvo najrazličnejših drugih društev in organizacij. Mislim, da ga ni društva v Sloveniji, ki ne bi imelo v svojem članskem seznamu tudi učiteljev. Mislim tu, seveda le prosvetna, humana, kulturna in sportna društva. In v vseh teh društvih se udeležuje ravno učiteljstvo, kot najmarljivejše članstvo. Seveda prednjači tudi v tem ozirom podeželsko učiteljstvo, a tudi mestno ne zaostaja dosti. Za vse moč goče sestanko je dovolj časa, za par ur mesečno, ki naj bi bile posvečene lastni stanovski organizaciji, pa ni časa.

Poglejmo po Sloveniji, koliko lepih in tudi mogočnih društvenih domov priča o delavnosti članstva in med najagilnejšim članstvom je bilo vedno učiteljstvo. Koliko potnih kapelj, koliko truda, moralne sile in tudi koliko materialnih žrtv učiteljstva je zazidanih v teh domovih — in svoj lastni učiteljski dom pa zidamo že polnih 35 let in ga bomo postavljali še 30 let, ako boče učiteljstvo še nadalje pljuvalo v svojo lastno skledo na tak način kot se vrši zadnji čas.

Ko je pretila učiteljstvu nevarnost, da bo prikrejšano v enem ali drugem ozirom, tedaj so se zbrali navadno vsi, razun nekaterih izjem in to so bili poklicni zajedavci, ki pa so se vedno le uživali plodove truda drugih. V skrajnem momentu se je reševalo, kar se je rešiti dalo. A članstvo bi moralo stalno stati na braniku svojih pridobljenih pravic in v borbi za izboljšanje sedanjega položaja. Nespametno je prepustiti samo odboru vso iniciativnost, vse delo in vso odgovornost in v slučaju, da odbor nekaj spodleti, je pa ta zato tukaj, da lopne članstvo po njem z velikim loparjem. Zavedati se moramo v naprej, da ima vse članstvo vendar več vpogleda v poedine stvari in več iniciativnosti, nego 8 članov odbora. Star je pregovor, da več glav več ve in ravno radi tega so potrebna zborovanja in tudi radi tega se mora članstvo zborovanj udeleževati, kajti le živahno društveno delovanje bo privedlo do pozitivnih uspehov, a desinteresanost in ganemarjanje društva nega življenja pa ne bo rodilo uspehov — a zvonjenje po toči bo tedaj prepozno.

Mnogo je ostrih besed, a pasti so morale v interesu naše organizacije — premislite besede dobro, potem pa sodite sebe, če pa tega ne morete, sodite one, ki delajo za vas in čisto — mesto vas!

V. M.

Železnato vino

lekarnarja dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani krepča oslabele, malokrvne, odrasle in otroke. — Naročila točno po povzetju.

Splošne vesti.

† Dr. Vojislav Bakić. Dne 30. aprila je umrl v Beogradu v častitljivi starosti 82 let dr. Vojislav Bakić, profesor pedagogike in pedagoški pisatelj. — Ravno na prvega maja na praznik vračajoče se pomladi so položili k večnemu počitku enega največjih sodobnih srbskih pedagogov. — Dr. Vojislav Bakić je bil rojen 22. avgusta 1. 1847. v Perni v primorsko-krajiški oblasti, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo. L. 1868. je dovršil realko v Karlovcu in l. 1869. pa učiteljsko v Somboru. Od l. 1870.—1874. je študiral filozofijo in pedagogiko na univerzi v Heidelbergu in v Lipskem, a doktorski izpit je položil v Lipskem. V letih 1875. do konca 1892. je bil profesor in ravnatelj učiteljskega v Kragujevcu in Beogradu, kjer je postal profesor pedagogike na Veliki šoli in ostal tamkaj do l. 1905. Med tem časom je bil tudi eno leto načelnik ministrstva prosvete. Deloval je tudi kot član in predsednik v Glavnem prosvetnem svetu nad dvajset let. — Kmalu po l. 1869. je začel pisati razne pedagoške članke v vseh srbskih pedagoških listih. — Iz njegovih člankov v »Vaspitaču«, ki so ponatisnjeni je nastala knjiga »Pedagoško iskustvo«. (Beograd 1909.). — Razun tega je napisal tudi: 1. Rousseau's Pädagogik, Leipzig 1874.; 2. Opšta nauka o vaspitanju, Beograd 1879.; 3. Primenjena nauka o vaspitanju, Beograd 1878.; 4. Pouke o vaspitanju dece u roditeljskoj kući, Sombor 1880.; 5. O karakteru i obrazovanju karakternosti, Beograd, 1887.; 6. O vaspitnom prilagođivanju, Beograd 1893.; 7. O narodnim i prosvetnim idealima, Beograd 1898.; 8. Opšta pedagogika, Beograd 1897.; 9. Posebna pedagogika, Beograd 1901.; 10. Srpsko rodoljublje i otačastvoljublje, Beograd 1910.; 11. Moralni život u ratu i u miru, Beograd 1920. — Pokojnik je bil ne le eden izmed prvih, temveč po svojem književnem delovanju tudi najplodovitejši srpski pedagog, ki je dal prvi svojem narodu v pedagoški književnosti pravo sistematično delo splošne in specialne pedagogike. — Mnogo profesorjev in učiteljev, njegovih učencev, je preizkusilo v praksi njegovo pedagogiko in njegovo reformatorsko delo, na polju šolstva je poglavo globoko korenine in srbska šola se je dvigala in s tem dvigom je rastel sloves dr. Vojislava Bakića velikega srbskega pedagoga. Vsa srbska javnost, predvsem učiteljski krogi občutijo bridko izgubo, ki jih je zadela s smrtjo dr. Vojislava Bakića in tudi mi podajamo srbskim tovarišem v sožalje roko in kličemo v počastitev spomina velikega moža: »Slava!« V. M.

— Podrobnosti o narodnih šolah. »Slovenec« poroča: Narodne šole se morajo otvoriti tam, kjer je v okolišu 4 km najmanj 30 šolobveznih otrok. Vsak kraj, kjer je ena ali več šol skupaj, tvori šolsko občino, ki ima krajevni šolski odbor. Politične občine imajo med drugim dolžnost da preskrbijo potrebno zemljišče, šolski vrt, učiteljska stanovanja, dalje morajo zgraditi šolsko stavbo, nabaviti opravilo in učila, skrbeti za kurjavo in razsvetljavo, za šolo in učiteljstvo, skrbeti za ureditev šolskega kopališča in poliklinike. Šolski proračun sestavlja šolski odbor, ki ga predloži po okrajnem šolskem nadzorniku oblastnemu šolskemu odboru. Ko ga ta odobri, se predloži politični občini, da ga vstavi v svoj proračun. Če bi politična občina ne hotela sprejeti proračuna, jo lahko prisili prosvetna oblast po upravi državne oblasti. Učenci, ki hočejo na srednjo šolo, morajo dovršiti četrty razred osnovne šole. Učnega načrta osnutek nima, ampak ga bo izdelal glavni prosvetni svet. Tudi posamezni predmeti s: še niso določili. Vendar je razvidno, da bo število tedenskih ur v posameznih razredih 24 do 28 ur. Glede vodstva šole, ostane vse nespremenjeno. (200 Din enoraz., 20 Din za vsak nadaljnji razred).

— Nadzorniška konferenca za ljubljansko oblast se je vršila v sredo, dne 15. maja. — 9. številka »Popotniča« izide z zakasnenjem. Povzročilo ga je zbiranje gradiva z dunajskega potovanja, deloma pa obilno delo v tiskarni. Sigurno pa bo številka takoj po Binkoštih razposlana članstvu. — Uredništvo.

— Načrt novega osnovno-šolskega zakona. »Slovenec« poroča: Šolski zakon, ki se nahaja pri pravosodnem ministru, obsega nadalje te določbe: Stanovanje za učitelja mora biti zdravo in obsegati za učitelja samoca sobo in kuhinjo, za poročena učitelja dve sobi in kuhinjo, klet in shrambo. (Ne odgovarja. — Uredn.) — Učni predmetov je 14: srbsko-hrvatsko-slovenski jezik, narodna zgodovina, zemljepis domače države, računstvo, osnovna geometrija, praktično gospodarstvo, zdravstvo, domoznanstvo, državljanske pravice in dolžnosti, ženska ročna dela, risanje, lepepis, pesje, telovadba, prirodoznanje. — Verouk, kot smo že javili, je izven predmetov (Ne odgovarja je med predmeti. — Uredn.); je pa obvezen in ga poučujejo duhovniki ali učitelji, kakor to želi večina staršev dotične veroizpovedi. Kjer ni za ta slučaj učitelja, pa poučujejo duhovniki. Kjer ni ne enega ne drugega, poučujejo verouk druge priprave osebe. Vero učitelji bodo položili poseben veroučiteljski izpit. Veroučitelje razrešuje prosvetni minister na predlog šolskega nadzornika, če njihovo delo ne odgovarja vzgojnemu načelom in njegovo obnašanje v šoli in izven nje ni v skladu s cilji narodne šole. Učni načrt in program za verouk predpisuje in odobruje učne knjige prosvetni minister po zaslišanju pristojne cerkvene oblasti. — Manjšinsko šolstvo. Pouk se vrši v državnem jeziku. V krajih, kjer se nahaja v precejšnjem številu tuje prebivalstvo, se bodo za njihovo deco otvorili posebni oddelki, ki se stopnjama lahko strnejo v posebne šole. V teh oddelkih je učni jezik v 1. in 2. razredu materinski, v 3. in 4. je državni jezik obvezen predmet. V višjem razredu, odnosno nadaljnja štiri leta pa se vrši izobrazba brez izjeme v državnem jeziku. Druge narodnosti bodo imele svoj jezik kot predmet, če je dovolj učencev. — V narodni šoli se uporabljajo samo učne knjige državne izdaje. Druga izobraževalna sredstva so lahko državne ali zasebne izdaje. — Šolsko leto traja od začetka septembra do konca junija. Če gospodarske in klimatske razmere temu nasprotujejo, lahko prosvetni minister odredi drugačne počitnice. Otroci, ki so dopolnili do 1. septembra šest let, se vpisujejo v šolo. Spričevala se izdajajo dvakrat, v januarju in v juniju. (Ne odgovarja, je izpremenjeno. — Uredn.) — Učiteljstvo je ali začasno ali stalno. Stalni so tisti, ki so položili praktični izpit. Ta se lahko polaga po dveh letih. Učitelji, ki najkasneje v štirih letih ne položijo tega izpita, ne morejo več ostati v državni službi. Učitelji, ki je bil izven službe več kot tri in manj kot deset let, se lahko ponovno sprejme nazaj, ako ponovno naredi praktični izpit. — Za časa šole se premeštvate na podlagi prošnje ne morejo izvesti. V mestih, kjer so vseučilišča, smejo kompetirati na mesta samo tisti, ki imajo najmanj 12 let, na druga mesta pa tisti, ki imajo najmanj 9 uspešnih službenih let. V krajih, kjer ni pogojev za ustanovitve šole, pa je tam najmanj 15 do 20 otrok, se tvori začasna šolska postaja ali ambulančna šola. (Je izpremenjeno. — Uredn.) Pouk se vrši v prvem razredu trikrat na teden. V ambulančnih šolah traja pouk 5 mesecev. Tudi za te vrste šole preskrbi sredstva občina. — Za tiste, ki so v svojem življenju ostali brez šole, se ustanovijo analfabetški tečajji. Gospodinjke šole vzdržuje država. Vanjo se sprejemajo ženske od 16. do 40. leta. (Ne odgovarja. — Uredn.) — Učiteljem je prepo vedano iskati postranskega zaslužka. Za župan in šefa finančne uprave, ki bi ne izvrševal finančnih obveznosti po tem zakonu, kolikor gredo na breme občine, je določena kaznen od 500 do 20.000 Din in eventualno tudi odpust iz državne službe. (Ni maksimi-

LISTEK.

Učiteljski pevski zbor v Ptuj

8. maja 1929.

Koncert učiteljskega pevskega zbora v Ptuj je nov dokaz, kaj zmore naš stan, če zbere svoje zdrave moči in si postavi cilj, ki ga hoče doseči. Načrt, da bi šel zbor v Ptuj, se je pojavil vedno zopet, a vedno zopet so prihajale ovire: daljava in prenočišča za pevce. Tako so poskusili drug za drugim padali v vodo.

Ko pa se je ptujsko učiteljsko društvo o priliki praznovanja šestdesetletnice svoje obstoja zavzelo tudi za prireditve koncerta, je postalo mogoče, kar se je zdelo prej nemogoče. Aranžma v rokah odbora ptujškega učiteljskega društva je našel sredstva, da je pevski zbor nastopil brez vsakršnega rizika. Že dolgo ni bila neverjetno draga dvorana — menda edina za slične prireditve — tako polna, kakor na predvečer Vnebo-

hoda in to v delavnik. Res je velik del poslušalcev sestojal iz učiteljstva, a videli smo prisoten tudi ves Ptuj. Ni le dober sloves zbora vzrok lepega obiska pri koncertu, ampak predvsem organizirano delo, volja učiteljstva, da se doseže uspeh.

Koncertni spored ni bil obširen. Čuli smo mnenje, da je bil celo prekratek. Tudi pesmi so ugajale različno. Poleg porogljivega »Strašila vrabce«, Stolzerjevih in Adamičevih umetnih skladb so se izvajale najenostavnejše narodne pesmice, tako, da bi pač vsakdo nekaj dobil. Koliko je zbor ustregel, je drugo vprašanje. Priznanje ni izostalo, da je izvajanje dovršeno. Zbor zmore stvari, ki jih drugi menda tudi zgolj fizično ne zmorejo. Od vaje na vlak, po petih urah vožnje h kratki skušnji in nato brez oddiha spet k nastopu, to je tlaka. Spet so bile pevke, ki so nosile več žrtve in odnesle venec večera. Tudi naš Kumar, danes najbolj popularni dirigent slovenskega ljudstva, je bil mnogo pozdravljan radi svojih neizčrpnih moči.

Po koncertu smo imeli s tovariši iz ptujškega okraja in z nekaterimi odličnimi prijatelji učiteljstva zelo animiran družabni večer.

čer. Kdor je le mogel, je pozabil svoje gorje. Dobra volja, smeh, petje, na vratih pretnesne dvorane pa sama radost za stražo! Zato se oficijelni del nikakor ni mogel prav uveljaviti poleg neoficijelnega.

Tovariš Jurko se je z lepo besedo spomnil dveh »biserov«, ki sta povzdignila pevski praznik. Napil je navzočima skladateljema Adamiču in Kosiju, na kar sta se oba odzvala. G. Adamič je povedal nekaj pohvalnih besed posebno altom (bog nadaj, da bi jim bili nevoščljivi!) in je izjavil, da je ponosen na svoje stvari, če so izvajane, kakor doseže to Kumar. Tov. Kosi je skromno odklanjal, da ga imenujejo istočasno z G. Adamičem, ker da je komaj njegov učenec.

Nato je izpregovoril nekaj pozdravnih besed tov. Šestan, nadvse pozorni predsednik ptujškega učiteljskega društva. Kakor je Kumar kot neutrudljiv kulturni delavec prepotoval bodoči del naše domovine, tako naj bi šel tudi k Bolgarom, s katerimi nas veže ista kri. Pozdravila njega, zborovega predsednika Sežuna, pa tudi vse pevce in pevke, ki jim želi, da bi odnesli iz Ptuja najprijetnejših spominov, iz onega Ptuja, kjer

so pred dvajsetimi leti smatrali za izzivanje, če se je prikazal slovenski intelektualce.

Naglo je prešel večer. Pevski zbor je imel zadostne, da je uvrstil med svoje ljudske koncerte novega delovnega leta še enega, in sicer enega izmed težko izvedljivih. Ob poldveh ponoči je pevška četa odhajala iz Ptuja, da gre z vlakom solncu nasproti. Bitka je bila izbojevana in kdo bi zdaj tehtal napore! Čas bi bil, da bi vojska dospela, a kaj, ko pa je koncert izzvenel: Hajda spat! — Ja nejdem, ja nisem pospana! Ni bila noč in ni bilo jutro; v somrak smo medleli, vsak po svojih močeh in se sami sebi posmehovali: Kako pa če bi šli nekliko delj kot do Ptuja, recimo pod planine kraljeviča Marka! Kje bi vzeli potrebne moči za junacevanje?!

S prvim solncem smo došli na cilj. Jaz, ki sem vso noč strmel v zvezde, sem prišel do zanključka, da je človek vedno hvaležen za prijazno besedo in da tudi neprijazna ni neprijazna, ako le pride iz lepih ust.

Salem aleikum!